

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก*

THE PARTICIPATION FOR THE DEVELOPMENT OF SUFFICIENCY ECONOMY

LEARNING CENTER, BANJADEEKHO COMMUNITY, TAK PROVINCE*

ดวงพร สว่างศรี**

อดิเรก พันเขียว**

(วันที่รับบทความ: 10 สิงหาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 25 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 26 สิงหาคม 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ (2) พัฒนา ทดลองใช้ และประเมินโครงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จำนวน 291 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาและทดลองใช้โครงการ ได้แก่ ผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชน จำนวน 21 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การประชุม แบบประเมินผลโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมระดมสมองอย่างสร้างสรรค์ (AIC) การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

(1) ปัญหาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความต้องการสูงที่สุด

(2) การพัฒนา ทดลองใช้โครงการและดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชน ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้นำความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักชีวภาพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

(3) ผลการประเมินการดำเนินงานของโครงการ ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้การทำน้ำหมักชีวภาพในระดับมากที่สุด การติดตามผลหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ โดยแก้ปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตร ทำให้แหล่งน้ำและสัตว์เลี้ยงที่นำมาบริโภคมีสารตกค้างเคมีลดลง และลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีอีกด้วย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนาการดำเนินงาน, ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

*บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

** นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Email ; Duangporn.1996@yahoo.com

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Email ; Adirek_fun@hotmail.com

THE PARTICIPATION FOR THE DEVELOPMENT OF SUFFICIENCY ECONOMY LEARNING CENTER, BANJADEEKHO COMMUNITY, TAK PROVINCE

DUANGPORN. SAWANGSRI **

ADIREK FUNKIEW***

(Received: August 10, 2025; Revised: August 25, 2025; Accepted: August 26, 2025)

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) study the problems and the needs of participation of the Sufficiency Economy Learning Center, Banjadeekho Community, and (2) develop, trial, and evaluate the operation project of the Sufficiency Economy Learning Center, Banjadeekho Community. This research was participatory action research. The samples were 291 people who lived in the Banjadeekho Community. The informants consisted of 21 leaders and community representatives. The research tools included interview forms, questionnaires, meetings, and project evaluation forms. Data collection was conducted through in-depth interviews and Appreciation Influence Control (AIC). The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results were as follows:

(1) In general, the problem of participation in the sufficiency economy learning center, Banjadeekho Community, was at a high level. The highest mean was the participation in the evaluation. The need for participation in the Sufficiency Economy Learning Center was at a high level. The highest mean was the participation in the operation. (2) The development, trial use of the project, and operation of the participation of the Sufficiency Economy Learning Center were initiated through the participation of community leaders and representatives who wanted the project of making bio-extract to enable participants to apply their knowledge about making bio-fermented water to their daily lives. (3) The project performance evaluation results revealed that participants had the highest level of knowledge in making bio-extract. Follow-up after the training revealed that participants applied the knowledge gained to address the problem of chemical use in agriculture, resulting in reduced chemical residues in water sources and livestock, and also reduced the cost of purchasing chemicals.

Keywords: Participation, Operation Development, Sufficiency Economy Learning Center

*Research Article, Kamphaeng Phet Rajabhat University

** Master of Arts students, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email ; Duangporn.1996@yahoo.com

*** Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email ; Adirek_fun@hotmail.com

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหนัก นับว่าเป็นบทเรียนสำคัญของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่เสถียรภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ได้คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ หรือความพร้อมของคนหรือระบบและอีกส่วนหนึ่ง เกิดจากการหวังพึ่งพิงจากต่างประเทศมากเกินไปทั้งในด้านความรู้ เงินลงทุน หรือตลาด โดยไม่ได้เตรียมสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มีความมั่นคงและเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและภายใน (Wongcha-um, S., 2011, p.7-9)

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเข้ามามีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ โดยปัญญาชนในสังคมไทยหลายท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ ต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ เริ่มที่ระดับครอบครัว มีการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัวได้นำไปเป็นแบบอย่าง ยึดหลักความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักใช้ รู้จักพอ ในระดับชุมชน มีการอยู่ร่วมกันอย่าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สมัคคีสามัคคี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมพัฒนาชุมชนให้มี ความเจริญรุ่งเรือง และระดับประเทศ ผู้นำควรดำเนินงานไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับต้องมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อ การรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (Pibulsarawat, P., 2008, p.67-71)

บ้านเจดีย์โคะ ตั้งอยู่หมู่ 6 ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก เป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้หมู่บ้านเจดีย์โคะมีทุนทางสังคมที่แข็งแกร่งในด้านความสามัคคีรวมพลัง มีการจัดการระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลายซึ่งได้ข้อมูลจากแผนพัฒนาชุมชน (Mhoprakam, D., 2019) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะได้รับการคัดเลือกและได้รับการสนับสนุนเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในปีงบประมาณ 2558 จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะสามารถนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการของชุมชนในด้านต่างๆ

จากผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาต่อยอดในเรื่องของการตัดแต่งกิ่งต้นอะโวคาโด และการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะได้มีการจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพ ความเข้มแข็ง ร่วมถึงการสร้างมาตรฐานคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามลำดับ จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์การเรียนรู้ฯ ยังขาดความร่วมมือของคนในชุมชน ที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อีกทั้งยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานภายในท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันยังเป็นข้อเคลือบข้องของคนเพียงกลุ่มเดียว คือประธานศูนย์การเรียนรู้และสมาชิกภายในศูนย์เท่านั้น จึงทำให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ นั้นขาดการขับเคลื่อนที่เกิดจากความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Kaewtankam, C., 2020) นอกจากนี้ การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ยังไม่สามารถเข้ามา มีบทบาทหน้าที่ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำการเกษตรและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรและคนในชุมชนได้ และยังขาดความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะจึงมีความต้องการที่จะให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมลงมือพัฒนาโครงการ/แผน/กิจกรรมที่ทางศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดให้ เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะเกิดกระบวนการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและคนในชุมชน และทำให้เกิดแนวคิดเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเกิดการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะอย่างยั่งยืนร่วมกัน

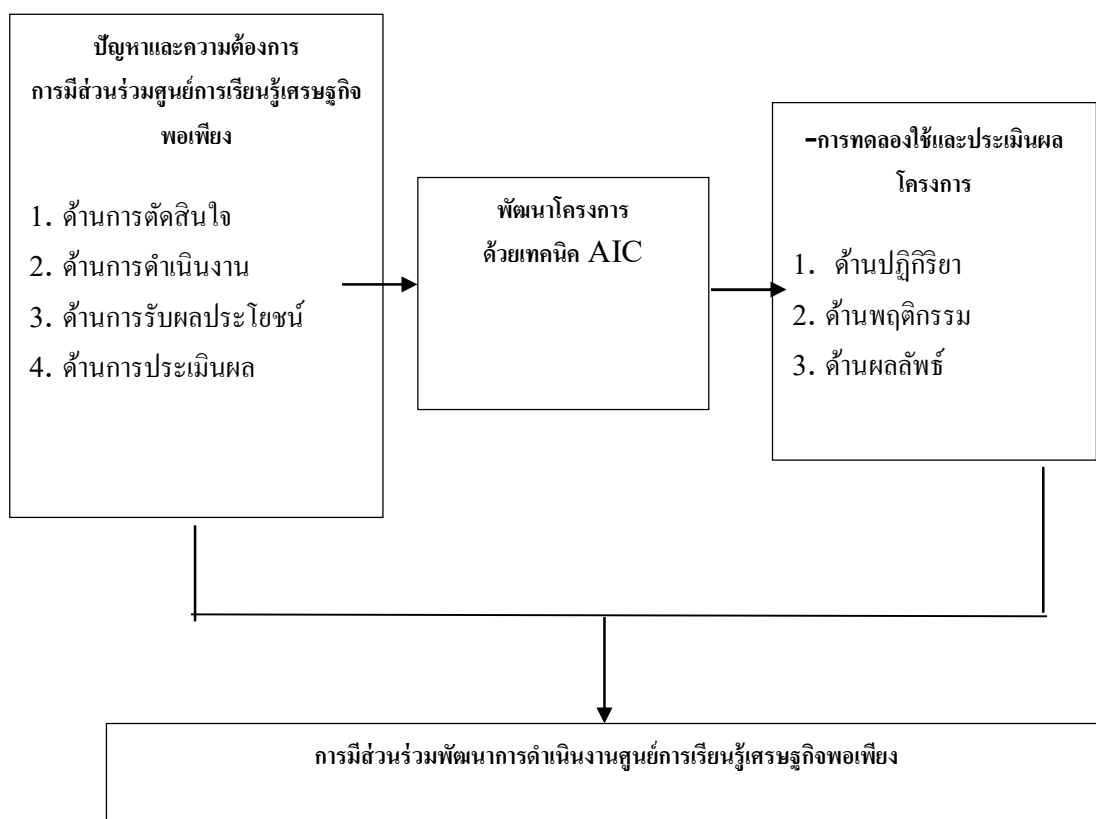
จากสภาพและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่จะนำไปสู่กระบวนการทดลองใช้โครงการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้คนในชุมชนบ้านเจดีย์โคะได้เข้ามา มีบทบาทในการประเมินผลและหาแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อพัฒนาและทดลองใช้โครงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินโครงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำแนวคิด/ทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, p.213–222) ประกอบด้วย 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการประเมินผล และใช้แนวคิดของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) คักดีศรี ปาณะกุล (Panakul, S., 2002) โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ประกอบด้วย 1) ด้านปฏิบัติการ 2) ด้านพฤติกรรม และ 3) ด้านผลลัพธ์ มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Research) โดยพื้นที่ที่ศึกษา คือ ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 1,153 คน
กลุ่มตัวอย่าง 291 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม/องค์กร ประชาชน ชาวบ้าน สตรี ผู้สูงอายุ และชาวบ้านในชุมชน ใช้ในการศึกษาปัญหาและความต้องการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p.608–609)

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นแบบสอบถามสร้างขึ้นเอง มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ 0.82

ขั้นตอนที่ 2.1 การพัฒนาโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การบันทึกประชุมแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบเก็บข้อมูลด้วยเทคนิค AIC (Appreciation–Influence–Control) เป็นกระบวนการประชุมที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำแผนหรือโครงการ โดยเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้มีเหตุพิศุคแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการ โดย Appreciation : A คือขั้นตอนการสร้างความรู้หรือการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่วน Influence : I คือการสร้างแนวทางการพัฒนาเป็นขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา และ Control : C คือการสร้างการยอมรับและทำงานร่วมกันโดยการนำโครงการมาสู่การปฏิบัติจริง (Wasi, P., 1992, p.60)

ขั้นตอนที่ 2.2 การทดลองใช้โครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โครงการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบประเมินโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม/องค์กร ประชาชนชาวบ้าน สตรี ผู้สูงอายุ และชาวบ้านในชุมชน จำนวน 290 คน ซึ่งได้กลับคืนมา 290 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (Promgan, D., 2008)

ขั้นตอนที่ 2.1 การพัฒนาโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC) แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ

A-1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเพื่อนำไปพัฒนาโครงการในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

A-2 การกำหนดวิสัยทัศน์และความคาดหวังที่มีความเป็นไปได้ที่สามารถพัฒนาเป็นโครงการ แล้วนำมาแลกเปลี่ยน อธิบาย เพื่อรวมกันเป็นภาพเดียวของกลุ่มแล้วนำเสนอในที่ประชุม

I-1 การคิดหาทวิวิธีในการเขียนกิจกรรมที่คาดว่าจะต้องทำ เพื่อเกิดผลสำเร็จ ให้ได้ภาพรวมของ A-2 แล้วนำเสนอต่อที่ประชุม

I-2 การจัดลำดับความสำคัญและจำแนกกิจกรรม โดยเลือกกิจกรรมตามความเห็นว่ากิจกรรมใดสำคัญ แล้วเป็นไปได้ที่ศูนย์การเรียนรู้ สามารถทำได้ แยกเป็น 1. กิจกรรมที่จะทำได้เอง 2. กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับคนอื่น

C-1 การวางแผนและหาผู้รับผิดชอบโครงการที่จัดขึ้นเพื่อเลือกตามบทบาทหน้าที่ ความสามารถที่จะทำได้

C-2 การจัดทำโครงการตามรูปแบบมาตรฐาน โดยการแบ่งกลุ่มให้เข้าตามระดับงานที่รับผิดชอบ สำหรับ ขั้นตอนนี้สำคัญ ผู้ร่วมเข้าร่วมประชุม ร่วมกันเขียนโครงการตามรูปแบบที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย 1) ชื่อโครงการ 2) หลักการเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) วิธีการทำและกิจกรรมที่ต้องทำ 5) ชื่อหน่วยงาน /บุคคลผู้รับผิดชอบโครงการ 6) ระยะเวลาจัดทำโครงการ 7) สถานที่ดำเนินการจัดทำโครงการ 8) การวัดประเมินผล 9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 10) งบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์

ขั้นตอนที่ 2.2 การดำเนินงานตามโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ผู้วิจัยจัดดำเนินงานตามโครงการ โดยการลงมือปฏิบัติของกลุ่มชาวบ้าน ภายวันที่ขอบเขตกิจกรรม และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในโครงการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลโครงการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจบโครงการผู้วิจัยได้แจกแบบประเมิน โดยผู้วิจัยจะแจกแบบประเมินให้ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำผลสรุปที่ได้มานำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

1.1 ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัญหาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ

ข้อ	ปัญหาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงฯ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.	การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ	3.94	0.68	มาก
2.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.96	0.63	มาก
3.	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.15	0.63	น้อย
4.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.02	0.69	มาก
รวม		3.53	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 เมื่อพิจารณาด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15

1.2 ผลการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ พบว่า ความต้องการสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ ชาวบ้านต้องการมีส่วนร่วมการวางแผน และการพัฒนาโครงการที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด (ร้อยละ

ละ 91.38) รองลงมาคือ ชาวบ้านต้องการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่ทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะจัดขึ้น (ร้อยละ 88.97) ชาวบ้านต้องการนำผลที่ได้จากการประเมินโครงการมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดโครงการครั้งต่อไป (ร้อยละ 87.93) ชาวบ้านต้องการนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้เลี้ยงในครัวเรือน (ร้อยละ 84.83) และชาวบ้านต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการที่จัดขึ้นภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเจดีย์โคะ (ร้อยละ 84.48) ส่วนความต้องการน้อยที่สุด คือ ความต้องการในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในช่องทางออนไลน์ (ร้อยละ 33.79)

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้โครงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ผลการศึกษา มีดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมแบบระดมสมองอย่างสร้างสรรค์ (AIC) ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อ.พะพวง จ.ตาก โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 21 คน ที่ประชุมได้ข้อสรุปในการจัดทำโครงการ “การส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพอย่างมีส่วนร่วม” เนื่องจากเป็นโครงการที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นตรงกันและสนใจมากที่สุด และได้ร่วมกันพิจารณาเขียนโครงการร่วมกัน

จากนั้นได้ตกลงในการกำหนดวัน-เวลา-ในการทดลองใช้โครงการส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพอย่างมีส่วนร่วม และได้ทดลองใช้โครงการเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดทำโครงการขึ้น โดยมีวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพ คือ นายเชษฐา แก้วทันคำ เกษตรต้นแบบอำเภอแม่สอด และประธาน ศพก.แม่สอด โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ คือชาวบ้านที่ร่วมประชุมระดมสมองอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 21 คน จากนั้นเป็นการพัฒนาทักษะการทำน้ำหมักชีวภาพ โดยวิทยากรบรรยายสาธิต และให้ผู้เข้าร่วมโครงการทดลองทำน้ำหมักชีวภาพจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น อาทิ แดงโมกกล้วยน้ำว้า สับปะรด พักทอง แดงกวา

3. ผลการประเมินตามโครงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับของผู้เข้าร่วมโครงการ
ดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

ข้อ	การประเมินผลการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงฯ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.	การประเมินผลด้านปฏิกิริยา	4.54	0.58	มากที่สุด
2.	การประเมินผลด้านพฤติกรรม	4.25	0.78	มาก
3.	การประเมินผลด้านผลลัพธ์	4.16	0.71	มาก
รวม		4.32	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินโครงการทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือการประเมินผลด้านปฏิกิริยา ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

ภายหลังสิ้นสุดโครงการในระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ติดตามผลหลังการทดลองใช้โครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการทำน่าน้ำหมักชีวภาพเพิ่มมากขึ้นและนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตร แหล่งน้ำและสัตว์เลี้ยงที่นำมาบริโภคก็มีสารตกค้างเคมีลดลง ซึ่งเมื่อนำไปใช้ในการเกษตรก็ช่วยปรับปรุงหน้าดินให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี และเพิ่มรายได้ให้กับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในการนำน้ำหมักชีวภาพมาต่อยอดสร้างรายได้ ส่งผลดีให้ชุมชนลดปริมาณขยะและลดโลกร้อนได้ จากผลการติดตามดังกล่าวทำให้คนในชุมชนตระหนักได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะคืออะไร จึงส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะมีการขับเคลื่อนไปในทางที่ดีขึ้น ชาวบ้านหันมาสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะจัดขึ้น ทั้งโครงการที่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มจนถึงการประเมินผล และโครงการที่ทางเจ้าหน้าที่จัดให้

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะยังไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมประเมินผลและไม่มีการจัดประชุมที่ช่วยติดตามผล และจากผลการศึกษาความ

ต้องการมีส่วนร่วมของการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะชาวบ้านมีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ เพื่อเป็นการส่งเสริมในคนในชุมชนได้นำความรู้ ความเข้าใจที่ทางศูนย์การเรียนรู้จัดขึ้นทั้งจากงบประมาณรัฐ และเอกชนที่เข้ามาจัดโครงการหรือกิจกรรมกลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยอิงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้โครงการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC) และได้จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะขึ้น ซึ่งให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น โดยได้มีการจัดการวิเคราะห์ถึงปัญหาและความต้องการเพื่อให้ได้เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งโครงการที่ชาวบ้านได้ช่วยกันลงความคิดเห็นคัดเลือกจากการจัดประชุมครั้งนี้ คือโครงการปฏิบัติการส่งเสริมการทำน้าหมักชีวภาพอย่างมีส่วนร่วม เป็นโครงการที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชาวบ้าน และศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดการพัฒนาและดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น และได้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ จากการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC) ที่ชาวบ้านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นนั้นสามารถนำมาใช้ได้จริง เห็นผลเป็นรูปธรรมจึงทำให้ชาวบ้านให้ความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้รับสิ่งใหม่ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเจดีย์โคะไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล จุลศิลป์ (Chunlasin, S., 2008) ที่ได้นำการประชุมแบบมีส่วนร่วม AIC มาใช้ในงานวิจัย ที่ได้กล่าวไว้ว่าการประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นการระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา และความต้องการเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโครงการ

ซึ่งผลที่ได้จากการประชุมนี้เกิดจากแนวคิดร่วมกันของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน ส่งผลให้เกิดเป็นประเด็นที่สาม คือ การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการประเมินผลจากแนวคิดของ เคิร์กแพทริก (Panakul, S., 2002) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย (1) การประเมินผลด้านปฏิกิริยา (2) การประเมินผลด้านพฤติกรรม (3) การประเมินผลด้านผลลัพธ์ ซึ่งจากการประเมินผลทั้ง 3 ด้าน พบว่าการประเมินปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้เข้ารับการศึกษาโครงการนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจ และมีความรู้สึกละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรม เช่น วิทยากร วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ อาหาร ระยะเวลา ฯลฯ ว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการประเมินปฏิกิริยาโครงการปฏิบัติการส่งเสริมการทำน้าหมักชีวภาพนั้น มีปฏิกิริยาอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ การจัดโครงการปฏิบัติการส่งเสริมการทำน้าหมักชีวภาพนั้น ชาวบ้านให้ความสนใจมากที่สุด ทำให้การจัดโครงการเป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ และโครงการที่จัดขึ้นเป็นโครงการที่เข้าถึงง่ายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพราะชาวบ้านในชุมชนบ้าน

เจดีอีโคส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะไปช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอีกด้วย

3. ผลการประเมินโครงการการส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพอย่างมีส่วนร่วม ในภาพรวมที่พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ในเรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพในระดับมาก การประเมินผลพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และการติดตามผลหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้จริง โดยนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตรได้มากขึ้น แหล่งน้ำและสัตว์เลี้ยงที่นำมาบริโภคก็มีสารตกค้างทางเคมีลดลง และเมื่อนำไปใช้ในการเกษตรก็ช่วยปรับปรุงหน้าดินให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี สอดคล้องกับแนวคิดของเคิร์กแพทริก (Pankul, S., 2002) โดยการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมมีทิศทางที่ดีตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลด้านพฤติกรรม และในขั้นสุดท้ายของการประเมินผล คือ การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมมีผลลัพธ์ที่ดีขึ้นจากการนำทักษะความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันทำให้ผู้รับการฝึกอบรมอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการที่ทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจัดขึ้น จึงส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและได้รับความสนใจมากขึ้นจากคนในชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากผลการประเมินตามโครงการ อยู่ในระดับสูง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ โครงการปฏิบัติการส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพที่จัดขึ้นนั้น เกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่ช่วยกันแสดงความคิดเห็นโดยผ่านการมีส่วนร่วมจากการประชุมด้วยเทคนิค AIC ที่ร่วมกันทำตั้งแต่เริ่มคัดเลือกโครงการจนถึงการทำแผนโครงการ ซึ่งเป็นการฝึกให้ชาวบ้านได้จัดทำแผนที่สามารถนำไปขอหน่วยงานรัฐเพื่อจัดทำโครงการที่ชาวบ้านมีความสนใจจริงและนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ของชุมชนบ้านเจดีอีโค หรืออาจจะต่อยอดให้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีสภาพแวดล้อมการใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพัชร คุรุตาประภา (Kurutaprapa, J., 2023, p.63) ได้มีการกล่าวถึงการประเมินผลการฝึกอบรมโดยใช้เทคนิคของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ซึ่งพบว่าการประเมินผลโดยใช้เทคนิคนี้สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกับตัวองค์กรหรือตัวอย่างที่ทำการวิจัยให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยากเข้ามามีส่วนร่วมภายในศูนย์ฯ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจจนถึงการประเมินผล ซึ่งในแต่ละที่มีบทบาทและบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นควรทำการศึกษาปัญหาและความต้องการโดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมภายในศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ และเกิดการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องตามผลการประเมินของโครงการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนอื่นในชุมชนหันมาสนใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

3. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอื่น สามารถเพิ่มองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ โดยการสร้างความร่วมมือและระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส สามารถให้ชุมชนตรวจสอบได้ โดยการจัดทำแผนการดำเนินงาน งบประมาณ และการประเมินผลที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมโดยการจัดโครงการอบรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมด้วย

2. จากการศึกษา พบว่า รูปแบบการประเมินโครงการของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดอบรมโครงการที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดโครงการภายในศูนย์อื่นๆ ต่อไป

3. เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างภายในชุมชนบ้านเจดีย์โคะ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังชุมชนอื่นๆ ที่มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

Reference

- Chunlasin. S. (2008). *Development of a Community Participatory Model Using Local Wisdom for Educational Management Based on the Sufficiency Economy Philosophy in Basic Education Instructions: An Application of the AIC Process*. [Master of Education]. Chulalong University.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Kaewtankam, C. (2020, 22 Sep). *President of the sufficiency economy learning center Banjadeekho Community*. In-depth Interview
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608–609
- Kurtaprap. J. (2023). *Training Evaluation of Civil Servants Orientation of Southern Border Provinces*. [Master of Public Administration Prince]. Songkla University.
- Mhoprakam, D. (2019). *Banjadeekho Community Development Plan*. Tak.

- Panakul, S. (2002). *Curriculum Evaluation* (3rd ed). Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Pibulsarawut, P. (2008). *Self-Sufficiency Economy Philosophy*. Bangkok: Sufficiency Economy Research Project.
- Promgan, D. (2008). *Study of performance of sufficiently Economy Villages: Case Study: Model Sufficiency Economy Village Pua District Nan*. [Master of Arts]. Uttaradit Rajabhat University.
- Wasi, P. (1992). Life Path Chapter 58 : AIC. *Moh-Chao-Ban*, 14(161), 60–64.
- Wongcha-um, S. (2011). *National Development Planning*. Bangkok: Petchrungrong Pring cennter CO., LTD.